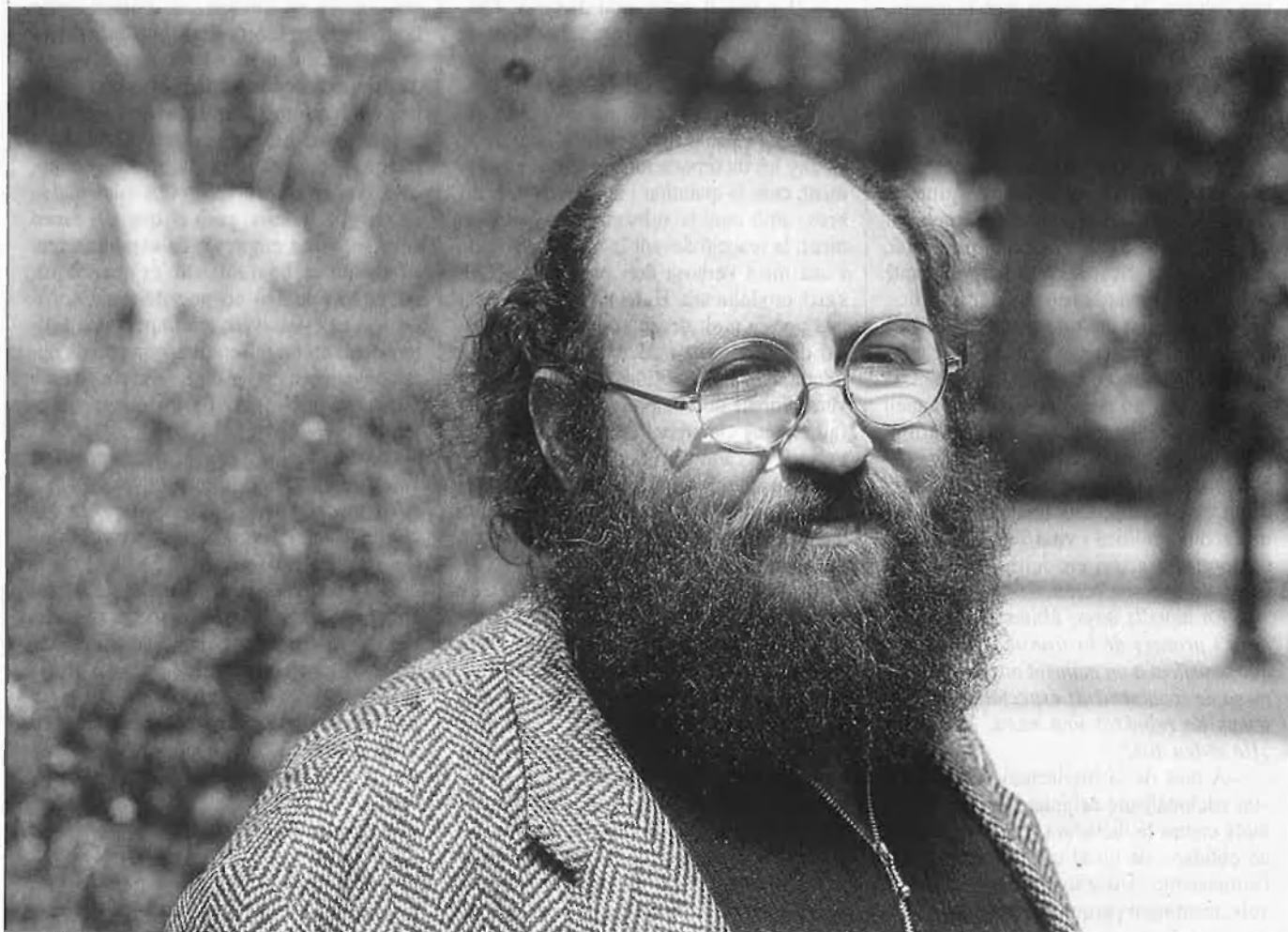

Marc Granell: l'entusiasme escèptic

Res humà no li és aliè

Marc Granell és un poeta profund que s'oculta darrere una immensa massa de treball en pro de la poesia. Sense aquest activista literari la història de dues dècades de poesia valenciana seria molt més breu i molt més grisa.

"El to mitjà de la poesia valenciana és cada vegada millor".

Conta Nietzsche que el pare de Frederic el Gran tremolava, en els seus últims dies, pensant que, en comptes del soldat que Prússia necessitava, havia parit un filòsof lènguid, massa amic d'estetes i de llibres i a més a més escèptic, un pessimista irredimible. La desesperació del seu progenitor no va impedir que el príncep pessimista pujara al tron, i l'epítet amb què ha passat a la història eximeix de fer més comentaris. Frederic el Gran coneixia els homes. També va escriure llibres. L'escèpticisme té curioses conseqüències.

Marc Granell és el poeta més resolutament escèptic que circula per València, el

més desenganyat i, potser, el més lúcid. Ha escrit quatre llibres, ha estat el motor d'algunes revistes memorables, de molts projectes, ha llegit, assessorat i corregit molts llibres, ha dirigit dues col·leccions de poesia d'un nivell que des de València no es pot mesurar; la major part dels poetes joves valencians han aconseguit publicar gràcies a ell. Tot plegat, un esforç discret i efecacíssim, estrictament voluntariós, per fer possible, any rere any, que la lírica dispose d'un lloc davall el sol d'aquest estrany país. El mèrit prussià que tot això té no pot ser discutit, però tampoc no hauria d'ocultar l'amarga delícia inimitable dels

seus versos.

—*La teua trajectòria literària va unida als destins de la generació dels 70, una generació que a València sembla, més que res, un club d'amics i coneguts.*

—Vaig tenir la sort de conèixer prompte gent interessada en la literatura, com Jaime Siles, que era professor meu de grec en el batxillerat. A través d'ell em vaig relacionar amb gent com José L. Falcó, José M. Izquierdo, Nacho Errando, Eduard Verger i Josep Piera. Vam fer amistat i començarem a reunir-nos, a fer tertúlies, intercanviar informació, un diàleg constant que encara continua. Crec que la caracte-

rística més important d'aquells anys és que no ens plantejàvem la literatura en solitari sinó com a grup. La situació política i cultural que travessava l'estat ens va impulsar a organitzar plataformes de publicació, revistes, etc., davant d'una realitat molt refractària a la cultura.

—*En canvi, vistos ara, els resultats literaris no semblen tan homogenis.*

—Els anys 70 són una barreja molt complexa. Estèticament sí que ens unia una voluntat de trencament amb la generació anterior, però amb un arc de respostes molt ample. Fugíem d'una poesia estrictament *militant*, influïts per l'avantguardisme de començaments de segle, cap a una major exigència formal, però cadascú s'ho resolí a la seua manera. No hi havia tampoc uns interessos específics de grup, el que hi havia era una atmosfera compartida. La generació dels 70 és un invent, clar, com totes, fabricat a consciència perquè se'n va comprovar la necessitat. Els crítics, que sempre van molt despistats —i llavors més encara— necessiten etiquetes per a les seues comparances i classificacions. Cas contrari, així ho pensàvem llavors, aquell esforç modernitzador, la nostra contribució, més o menys modesta, a la cultura nacional que es pretenia construir, s'hauria diluït estèrilment. Ens uneix, en tot cas, una actitud política i vital i tot el que això comportava: actes, encontres, col·laboracions, un contacte humà.

—*En aquells anys, últims de la dictadura i primers de la transició, semblava que assistíem a un moment aurorel, a una mena de renaixement; expectatives que el temps ha rebaixat una mica, em pense ¿Ho vivíeu així?*

—A més de la implicació nacionalista —un nacionalisme originat i mogut per la lluita contra la dictadura, cosa que caldria no oblidar—, de tot el que vivíem recorde l'entusiasme. Un entusiasme ingenu, si vols, mantingut perquè ens sentíem a l'expectativa d'un gran canvi, no solament polític, sinó també artístic, en la manera de viure, fins i tot íntim, vital. Creiem assistir a una inauguració joiosa.

—*En canvi, des del començament, en la teua poesia es constata un cert escepticisme.*

—Aquesta és l'altra cara de la moneda. De tota manera, la meua poesia ha estat un mica distinta a la de la línia general. M'he sentit sempre molt integrat dins les activitats comunes i alhora m'ho mirava tot com des de fora. Malgrat l'entusiasme hi havia el dubte, també la ironia i l'amargor, per la societat en què vivim ...

—*La tribu, com la qualificaves en un títol.*

—Sí, i també per nosaltres mateixos,

que potser ens la mereixem massa —almenys no hem sabut fer-la millor. S'ha dit que jo feia una poesia molt pessimista, encara que crec que, ja en el fet d'escriure-la, glatia una esperança de fons.

—*Al cap de més de quinze anys d'activisme poètic, has disposat d'una talaia envejable per constatar l'evolució del gènere. ¿Què ha passat ací, en poesia, des d'aquells prometedors 70 fins a la dècada que ara encetem?*

—Han passat coses molt distintes. Després de la primera efervescència, i durant anys, la situació va ser preocupant. Hi havia poques incorporacions i, llevat d'alguns casos, amb una formació lectora deficient. Era un desnivell notori. Però d'any en any les incorporacions han anat en augment, com la quantitat i la qualitat dels llibres, amb canvis substancials. Curiosament, la reacció davant la retòrica tancada i una mica verbosa dels primers anys 70 s'està produint ara. Hi ha un interès per fer una poesia molt decantada cap a l'expressió del sentiment i de la pròpia vida; un llenguatge més quotidià, un to més conversacional, no sempre reeixit. Potser hi falten veus clarament destacades, però el to mitjà és cada vegada millor. Aquesta és la part positiva. També cal dir que a voltes comprovés que darrere d'un to sostingut, d'una tècnica impecable, no hi ha res, o meres banalitats.

—*¿Amb tot això es podria fabricar una altra generació?*

—No hi ha res impossible, però ho trobe difícil. No hi ha consignes, ni enemics declarats, ni to dominant, ni vitalitat grupal. Hi ha una gran diversitat i una gran tolerància, però cadascú pel seu camí. I, com que hi ha hagut possibilitats de publicar, han creat molt poques plataformes pròpies. La tertúlia de l'Arana, que és molt important, la du gent de la generació anterior. Quant a revistes joves, hi ha *L'hora-baixa* i poca cosa més.

—*Dirigies una col·lecció de poesia a cada punt més prestigiosa dins de l'editorial Gregal, que ara es tombaleja a la vora d'una fallida espectacular. Haurà estat amarg.*

—M'ha afectat prou. Ha paralytat una iniciativa que podria haver donat millors fruits. Cert que en altres sectors, com el del llibre de text, el desastre es deixarà sentir més, però per a la poesia, vista la prudència o la hilaritat amb què els editors d'ací repleguen qualsevol proposta de publicar aquest gènere, significa un buit molt gran.

—*La de Gregal era una mort anunciada.*

—Fins i tot preanunciada, sobretot atenent la catadura, diguem-ne, dels perso-

natges rectors. Però, tenint en compte que es tractava d'un negoci infal·liblement enorme, costava de creure que pogueren amb ella. I ja hem vist que sí que hi han pogut.

—*La situació, per als poetes novençans, està cada dia més negra.*

—No és una situació gens nova. El gènere té un públic difícil i minoritari. Amb tot, aquesta fallida m'ha fet pensar que seria hora que els poetes i viciosos lectors, que encara en queden, assumiren sense fantasies la verdadera situació d'un producte amb poca demanda i tornaren a impulsar mitjans modestos però efectius: revistes, col·leccions, plaquettes de fabricació pròpia, sense esperar la gran col·lecció somniada, l'editorial potent i el màrqueting. Crec que els editors tenen una mica massa de por a la poesia, però el que ells facen amb les seues empreses és assumpte seu. El que no acabe d'entendre és que, abans, els editors tenien un poc de mala consciència i s'excusaven; ara impera una actitud irònica, commiserativa, quan no de pura conya marinera, si un infeliç els ve amb punyetes poètiques. És un canvi simp-tomàtic.

—*S'ha parlat prou, darrerament a València, de les curioses relacions amorodi entre el poder i l'escriptor, i de les conseqüències, culturalment paralytadores, que se'n deriven.*

—El poder, en general, tracta l'escriptor amb menyspreu i al mateix temps amb una certa por. Vist des de dalt, l'artista és una espècie de nan pervers que pot tenir gràcia però que no se sap mai per on pot eixir. Ara bé, com que va comprovant que resulta prou més fàcil de controlar del que es pensava, va prenent-se confiances excessives.

—*Al capdavant vivim en una societat de compra-venda.*

—El poder només compra a qui vol ser comprat. A mi m'astora observar determinades actituds entre alguns escriptors: componendes i negociacions per aconseguir prebendes, avantatges, premis, coses mínimes en el fons, molletes. És ridícul. Tot prové de la idea que l'escriptor ha de viure, d'una manera o d'altra, de la seua obra. Això seria possible dins una societat culta, àmplia, que demanara aquesta mena de productes. La nostra societat no és així i els qui ens governen tampoc no fan gran cosa perquè ho siga. Aquest és el problema fonamental i no l'escassetat de les almoines. Les institucions no incentiven les necessitats culturals; l'escriptor *professional* no pot viure del seu treball, ni podrà, d'ací que es dedique a un estrany estira i amolla amb els poderosos. Això explica, d'altra banda, que enmig de la trivialitat

Granell, el poeta més desenganyat i, potser, més lúcid que circula per València.

òbvia del nostre present les poques crítiques que se senten siguen tan mediocres, tan *acomodades*, com el poder mateix.

—*El to de la teua crítica, en poemes i articles, és evidentment moral. Es podria dir que, com altres escriptors del temps, pertanys més a una esquerra ètica que a una d'econòmica.*

—A l'econòmica no podia ser. Jo no he llegit mai *El capital* ni hi enten un boral. Es tracta, simplement, de mirar i de reflectir d'una manera humana. El meu sentiment d'esquerra és més humanista que pròpiament polític. Fins i tot, a voltes m'he sentit culpable per no haver incidit més en política.

—*Un dels blancs més constants d'aquesta crítica humanista és la serialització del gustos, de les actituds, de la vida dels humans, la seua conversió en mercaderia.*

—Perquè la societat em sembla una trampa, un gran exercici d'organització amb una tendència decidida cap a la des-

humanització. Una deshumanització que cada dia s'aprofundeix més, inclús amb la participació —amb un cinisme impresssionant i, potser, en cert sentit, lúcid— de grups i d'ideologies que semblava que pretenien combatre-la. De tota manera, continue creient en l'eficàcia contenidora, humanament dignificadora, de la crítica, almenys per a qui l'exerceix.

—*¿La teua literatura ha estat un exercici, per a una veu, de comprensió del món?*

—M'hauria agradat dir que ha estat un refugi. La meua és la poesia d'algú que ha mirat el món amb por i sobretot amb estranyesa, i que ha intentat expressar l'estranyesa i la conflictivitat d'aquest món. D'altra banda, la cultura, el coneixement, no es té; s'assumeix i s'aplica. Ha de servir per a intentar entendre's i entendre els altres, per viure; sinó, no serveix de res. Cal actuar en conseqüència.

—*¿Encara escrius poesies?*

—Des de l'últim llibre he anat escrivint molt lentament. Amb l'edat, em pense,

l'escriptura s'alenteix. Primer perquè vas adonant-te de les mancances que tens, després per la pèrdua d'aquell entusiasme, de la motivació de l'esperança. Em sent com quan s'ix de l'adolescència, més escèptic, però també més madur. De tota manera tinc avançat un altre llibre, i si hi ha sort i les muses no em són massa esquives espere poder-lo acabar en un any. Espere també que reflectesca un poc d'aquesta espècie de maduresa desansada.

—*Vas arribar a la literatura per l'amistat. ¿Quina d'aquestes dues passions t'ha estat menys inútil?*

—La literatura m'apassiona, però prefereix els amics. ¿Escriuria si visquera a soles, a una illa deserta? Potser. Però no puc destriar-ho. M'és impossible deslligar la literatura de les persones. L'amistat, els projectes, els grups, la voluntat d'un treball en comú, han estat el motor del meu amor als llibres i aquesta passió m'ha brindat nous amics. Així ha anat i així és com ho vull.

Enric Sòria